

Nærings- og fiskeridepartementet
Postboks 8090 Dep
0032 OSLO
Att.Opstad Erlend

Saksbehandler, innvalgstelefon

Se liste bak

Uttalelse - forslag til endringer i mineralloven - NOU 2022: 8 - ny minerallov

Statsforvalteren i Innlandet viser til brev av 01.07.22 med høring av NOU 2022:8 Ny minerallov. Vi har sett på utredninga ut fra våre roller innafor klima og miljø og kommunal og regional planlegging. Statsforvalteren kan ikke støtte utvalget sine forslag om endringer i andre lovverk og flytting av kommunal myndighet til direktoratet.

Generelle merknader

Vi har spesielt lagt merke til forslag om endringer i andre lovverk. Lovutvalget ønsker seg mellom anna at det gjøres flere endringer i andre myndigheter sitt regelverk, og vil gi Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) myndighet til å fatte avgjørelser som i dag ligger til kommunene. Her vil vi vise til Prp. 1 S 2022-2023, Klima- og miljødepartementet, 8.1.11:

«Sjødeponering av avgang fra gruvedrift og bruk av prosesskjemikalier kan skape konflikter mellom omsyn til verdiskaping frå mineralutvinning og andre næringar og omsynet til naturmangfaldet. Det er difor viktig med heilskaplege avveiningar ov fordelene og ulempene med mineralprosjekt.»

Flytting av myndighet fra kommuner til et statlig organ for én bestemt næringsinteresse vil etter vår vurdering ikke bidra til mer helhetlige vurderinger og avgjørelser av tiltak som er omstridte av hensyn til naturmiljø og lokalsamfunn.

Kommunen har som planmyndighet etter plan- og bygningsloven et helhetsansvar i arealplanleggingen, og skal både ivareta lokale, nasjonale og vesentlig regionale interesser og hensyn. Kommunen har en viktig rolle som samfunnsutvikler. Den innebærer å gi en tydelig strategisk retning for samfunnsutviklinga ut fra regionale og lokale forhold, å mobilisere ulike aktører og å samordne innsats og virkemiddelbruk. Regional og kommunal planlegging er sentrale verktøy for å utøve denne rollen, sammen med andre lovverk de forvalter. Det er kommunene som er nærmest til å gjøre avveininger av ulike hensyn i denne type saker ut fra at de kjenner lokale forhold best. Dette bidrar også til at uro og konflikter som kan oppstå som følge av større inngrep i ulike landskap blir minst mulig. Kommunene bidrar med å vurdere hvilke positive og negative verdier en aktivitet vil ha for lokalsamfunnet. Det er derfor uheldig om det lokale sjølstyre og

muligheten for å lokalt veie ulike hensyn opp mot hverandre blir gradvis redusert gjennom direkte styringslinjer i særlover.

Plan- og bygningslov

Våre konkrete vurderinger er i hovedsak knytta til kap 11. «*samordning med annet regelverk*» (s. 148 – 162). Ved forslag til ny minerallov er det samtidig foreslått to endringer i plan- og bygningsloven – hhv. bestemmelsen om statlig arealplan og bestemmelsen om dispensasjonsmyndighet:

- § 6-4 nytt fjerde avsnitt skal lyde:
Første og andre avsnitt gjelder tilsvarende når det er nødvendig for å sikre gjennomføringen av mineralvirksomhet for å oppnå samfunnsmessige målsetninger eller der det er et vesentlig potensial for verdiskaping.
- § 19-4 første avsnitt ny andre setning skal lyde:
Myndighet til å gi dispensasjon i saker som krever undersøkelsestillatelse etter mineralloven § 4-3, tilligger Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard.

Statsforvalteren har ingen vesentlige merknader til at § 6-4 om statlig arealplaner utvides med et fjerde avsnitt for mineralsaker «*der det er et vesentlig potensial for verdiskaping*» knytta til mineralvirksomhet. Vi stiller imidlertid spørsmål ved om ikke dette alt dekkes av nåværende ordlyd i første avsnitt?

Statsforvalteren mener derimot det kan være betenkelig å gi én statlig sektorinteresse særbehandling etter dispensasjonsbestemmelsene i pbl. Myndigheten til å gi dispensasjon ligger i dag til kommunen, jf. 19-4 første avsnitt. Etter vårt syn krever lovendringer på dette området en mer helhetlig avklaring fordi det rokker ved prinsipielle sider ved forholdet mellom statlige interesser og det kommunale sjølstyret. Dersom det gjøres en slik gjennomgang vil det etter vår mening være flere andre sektorområder/-interesser som det bør sees nærmere på. Eksempelvis gjelder dette friluftsløven og naturmangfoldloven ved tiltak i strandsone og i villreinområder. Vi nevner også at det i dag er noe uklart hvilken myndighet kommunene har i dispensasjonssaker for tiltak som behandles etter energiløven.

Utvalget omtaler også sjøl (på s. 157) forhold som taler mot en slik lovendring når det gjelder undersøkelser/leitevirksomhet:

«Det kan finnes områder der det ikke bør utføres undersøkelsesarbeider, og kommunen har spesiell innsikt i hvilke områder dette gjelder. Kommunen kan også ha bedre forutsetninger for å vurdere hvilke vilkår som bør stilles for å redusere de negative virkningene av undersøkelsene.»

Som kjent kan også DMF klage på vedtak som direkte berører deres saksområde, samt at tiltakshavere sjøl kan klage på vedtak som retter seg mot dem. Noe stort behov for lovendring som foreslått er det derfor ikke etter vår mening.

For ordens skyld bemerker vi at utvalgets beskrivelse av leitevirkosomhet i relasjon til tiltaksbegrepet i pbl § 1-6, i beste fall er unyansert (nederst side 150).

Vi er ellers enig i at man bør legge til rette for bedre samordning innenfor dagens regler. Vi har merket oss at utvalgets inntrykk er at mulighetene som finnes, i liten grad blir brukt. Vi er også enig

med utvalget i at verken DMF eller tiltakshaveren bør bruke ressurser på en eventuell driftstillatelse i et område der planmyndigheten vurderer at det ikke er aktuelt med mineralvirksomhet, jf 2.1.8:

«Utvalget foreslår også at vedtak om driftstillatelse ikke kan treffes før området er avklart etter plan- og bygningsloven. Saksbehandlingen kan likevel gå parallelt, og utvalget forutsetter at det i samsvar med den generelle samordningsplikten er kontakt mellom kommunen og DMF under prosessen. DMF vil likevel ha et overordnet ansvar for å sikre at virksomheten er i samsvar med mineralloven og er planlagt på en måte som oppfyller kravet til bærekraftig mineralvirksomhet.» jf. også § 6-3, siste avsnitt, i forslag til ny lov.

Statsforvalteren har ingen merknader til den foreslåtte tilføyelsen i § 3-8 i jordskiftelova om Jordskifterettens kompetanse.

Det er positivt med rapporteringsplikt for uttak over 5000 m². Dette supplerer bestemmelser etter plan- og bygningsloven og jordloven si forskrift om landbruksveger.

Det er også positivt at dette krav til istandsetting er konkretisert i forhold til framtidig bruk og eventuell tilbakeføring til natur. Samt at dette kobles til framtidig arealbruk jf. Områder som er regulert til kombinert formål utvinning og eks. LNF.

Vi er ikke enige i beskrivelsen av saksgang i 11.2.2.1 – her står det direkte feil om bruk av hensynsone i kommuneplanen for mineralressurser. Dette gir ikke «rett» til å etablere utvinning, og det kan heller ikke gis bestemmelser til denne hensynssona.

Motorferdselloven

Utvalget legger fram at det i dag oppleves som problematisk å få tillatelse til motorferdsel for mineralnæringa, og det diskuteres ulike forslag til endringer for å gjøre det lettere å få tillatelse til motorferdsel i utmark for næringen. Utredninga inneholder en beskrivelse av dagens regelverk. Det som mangler er hensynet bak det strenge regelverket og en beskrivelse av systematikken. Dette gjør at de forslag som settes fram ikke framstår som gjennomarbeida.

Vurdering av ulike løsninger - 11.5.2 Forslag om endringer

1. Inkludering av «undersøkelse av mineralske ressurser» i opplisting i motorferdselloven § 4, som gir tillatelse til motorferdsel direkte i loven

Motorferdselloven § 4 lister opp viktige nytteformål. Leiting og undersøkelser av mineraler tilhører ikke denne kategorien.

2. Endring av forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark osv. § 2, som gir tillatelse til bruk av motorkjøretøy på barmark. En slik tillatelse vil også omfatte kjøring på vinterføre, jf. forskriften § 3 første avsnitt bokstav a.

Denne bestemmelsen omfatter kjøreformål som skjer i et visst omfang, og gjerne har tidspress slik at det ikke er aktuelt med behandling, eller at kjøring skjer i regi av det offentlige. Vi kan ikke se at leiting etter og undersøkelser av mineraler har samme behov.

3. Et tredje forslag er å endre forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark etc. § 5a slik at den blir mer tilpassa mineralvirksomhet, eventuelt foreslå en egen forskriftsbestemmelse om undersøkelse etter mineraler.

Kjøring på barmark er strengt regulert i regelverket om motorferdsel. Grunnen til dette er å unngå varige skader og kjørespor, som og kan gi grunnlag for mer ulovlig kjøring og ytterligere ødeleggelse av natur. Utvalget har ikke gått inn på ei nærmere vurdering av formålet med motorferdselregelverket og ulempene det vil føre til å åpne for særbehandling av ei næring. Statsforvalteren stiller videre spørsmål ved det faktiske behovet for disse endringene. Vi har sett saker om undersøkelser av mineraler hvor både snøskuter og helikopter ble lagt fram som alternativ. Behovet for å kjøre på barmark utenfor kjørespor/veier synes derfor ikke å være til stede. Det framheves også at det er uheldig at tillatelse bare kan gis for to år av gangen. Naturmiljøet og kunnskapen om det endrer seg, kortvarige tillatelser gir grunnlag for nye vurdering av naturmangfoldloven §§ 8-12, noe det kan være behov for i disse sakene.

Utvalget meiner at ei slik løsning også bør ta bort kommunens frie skjønn i spørsmålet om motorferdsel til undersøkelsesformål, slik at kommunen må gi motorferdselstillatelse dersom vilkåra er oppfylt. Dette vil være en bestemmelse som bryter med systemet i motorferdselregelverket. Vi vil i denne forbindelse minne om den alminnelige vilkårlæra. Dersom det skal foreslås en bestemmelse som tar bort kommunene sitt skjønn og samtidig gi rom for vilkår må dette gå fram av bestemmelsen. Statsforvalteren meiner det er uheldig at det ikke skal foretas ei vurdering av ulemper opp mot fordeler med kjøring, dette for å ta hensyn til naturmiljø og friluftsliv, jf. formålet med motorferdselloven gitt i § 1.

4. Innføring av ny bestemmelse i motorferdselsforskriften som gir DMF myndighet til å gi tillatelse til motorferdsel til undersøkelse av mineralske ressurser.

Vi mener en slik bestemmelse vil være uheldig med tanke på å oppnå de mål utvalget selv har stilt opp i utredninga. Det settes fram mål om å utvinne norske mineraler og ha ei bærekraftig næring. Det å ta fra grunneiere og kommuner mulighet til å påvirke disse sakene er ikke tillitsvekkende og kan potensielt være svært konfliktskapende.

Direktoratet sine avgjørelser vil slik vi ser det være enkeltvedtak som kan påklages, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 2. Vi antar da at departementet må være klageinstans. De klagesaker som oppstår vil etter vår erfaring, være som en følge av avslag eller vedtak fattet i strid med grunneiers ønsker.

Statsforvalteren er etter dette ikke enig i at de antatte positive virkningene for mineralnæringen veier opp for de negative konsekvensene. De foreslåtte endringene framstår ensidige, konfliktskapende og ikke utredet godt nok til å tas videre. Det finnes allerede hjemler til å tillate motorferdselen i gjeldende regelverk, jf. forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag §§ 5a og 6. Vi kan derfor ikke se at det er behov for endring. Når det gjelder motorferdsel kunne en løsning ha vært at DMF og næringa forsøker å få til et bedre samarbeid med kommunene og grunneierne gjennom større forståelse for lokale behov og hensyn som må tas.

Lovforslaget

Statsforvalteren understreker at vi ikke har gjort noen full gjennomgang av utredninga og det konkrete utkastet til ny lov. Det følger likevel av våre vurderinger til kap 11 og forslag om endringer i andre regelverk at vi ikke kan støtte forslaget til ny § 4-4 om undersøkelsestillatelser slik den er formulert.

Forslaget inneholder noen positive endringer og justeringer, blant anna bedre samordning mellom reguleringsplan og driftstillatelse, jf. forslag til § 6-3 siste avsnitt. Statsforvalteren kan ikke støtte

utvalget sine forslag om endringer i andre lover og flytting av kommunal myndighet til direktoratet.

Med hilsen

Anne Kathrine Fossum (e.f.)
kommunal- og samordningsdirektør

Jørn Karlsen
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent

Saksbehandlere:

Tom Hjemsæteren, areal og klima, tlf. 62 55 11 85
Magne Djup, juridisk enhet, tlf. 62 55 10 77
Gunhild Haugum, areal og klima, tlf. 62 55 11 91
Nina Marie Aas, areal og klima, tlf. 61 26 60 39
Terje Abrahamsen, areal og klima, tlf. 61 26 60 64

Kopi til:

Miljødirektoratet

Postboks 5672, Torgarden

7485

TRONDHEIM